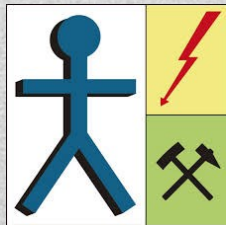

Polityka podatkowa a funkcjonowanie przemysłu wydobywczego surowców nieenergetycznych

dr hab. Joanna Kulczycka, prof. AGH

Instytut Gospodarki Surowcami
Mineralnymi i Energią PAN

Instytut Autostrada
Technologii i Innowacji

Niektóre wnioski z konferencji 7 kwietnia 2014 r. pt.

Daniny publiczne w przemyśle wydobywczym w Polsce i na świecie

- Daniny ponoszone przez przemysł wydobywczy kierowane są do NFOŚiGW, budżetów gmin i państwa i są regulowane w zbyt wielkiej ilości różnych ustaw. Powinny być uregulowane w jednej ustawie dotyczące tej branży – w Prawie geologicznym i górnictwem.
- Wiele z danin jest ponoszonych z tego samego tytułu wielokrotnie, np. podatek od wydobycia niektórych kopalin i opłata za użytkowanie górnicze. Brak jest korelacji w nakładanych daninach.
- Brak spójnej, stabilnej i międzyresortowej polityki fiskalnej skutkuje wieloma postępowaniami podatkowymi wobec podmiotów górniczych.
- System danin wpływa negatywnie na racjonalną gospodarkę złożem. Brak promocji nowych inwestycji – brak systemu prorozwojowego.

Klasyfikacja podatków (*Kasztelewicz i Ptak*)

Kasztelewicz i Ptak zaproponowali podział podatków na trzy grupy:

- podatki i opłaty typowo geologiczno-górnictwa (tj. opłata za poszukiwanie i rozpoznanie złóż kopalin, za udostępnianie informacji geologicznej, za użytkowanie górnicze, eksploatacyjna, podatek od niektórych kopalin, fundusz likwidacji zakładu górniczego czy specjalny podatek węglowodorowy),
- podatki i opłaty za korzystanie ze środowiska,
- podatki i opłaty związane z pracownikami i prowadzoną działalnością, inne specyficzne opłaty i obciążenia istotne dla tej branży, jak opłata roczna i należność za wyłączenie gruntów rolnych lub leśnych z produkcji, podatek od środków transportu, akcyzę od energii elektrycznej zużytej do wydobycia kopalin.

Klasyfikacja podatków (Uberman)

Uberman wskazuje, iż obok wymienionych podatków i opłat funkcjonują w górnictwie inne jeszcze instrumenty finansowe uwzględniające specyfikę tej działalności takie jak gwarancje, zabezpieczenia finansowe oraz fundusz likwidacji zakładu górniczego.

Istotne znaczenie ma też podział podatków i opłat ze względu na beneficjentów z nich korzystających.

Opłaty ze względu na prawo własności:

- prawo własności górniczej – opłata za użytkowanie górnicze i eksploatacyjna,
- prawo własności nieruchomości gruntowej – opłata eksploatacyjna.

Rodzaje podatków płacone przez firmy wydobywcze

Podatek dochodowy od osób prawnych CIT	centralny: 77,14% samorządowy: 22,86% (województwo 14,75%; powiat 1,4%; gminy 6,71%)
Podatek od wydobycia niektórych kopalin	centralny: 100%
Podatek akcyzowy	centralny: 100%
Podatek od nieruchomości	samorządowy: gmina 100%
Opłata za użytkowanie górnicze	centralny: 100%
Opłata za informację geologiczną	centralny: 100%
Opłata eksploatacyjna	centralny: 40% (Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska) samorządowy: 60% (gmina)
Opłata za składowanie odpadów	centralny 40% (Wojewódzki i Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska) samorządowy: 60% (gminy 50%, powiat 10%)
Opłata za ochronę środowiska	centralny: 70% (Wojewódzki i Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska) samorządowy: 30% (gminy 20%, powiat 10%)
Opłata za wieczyste użytkowanie gruntów	samorządowy: 100%
PFRON	centralny: 100%
Podatek dochodowy od osób prawnych z tytułu wypłaconej dywidendy	centralny: 100%
Zaliczki na poczet PIT odprowadzone przez KGHM jako płatnika	centralny: 48,81% samorządowy: 51,19% (gmina: 39,34% dla gminy, powiat: 10,25% dla powiatu, województwo: 1,6%)
ZUS w tym :	centralny: 100%
C. Dywidenda zapłacona na rzecz Skarbu Państwa	centralny: 100%

Filary budżetu

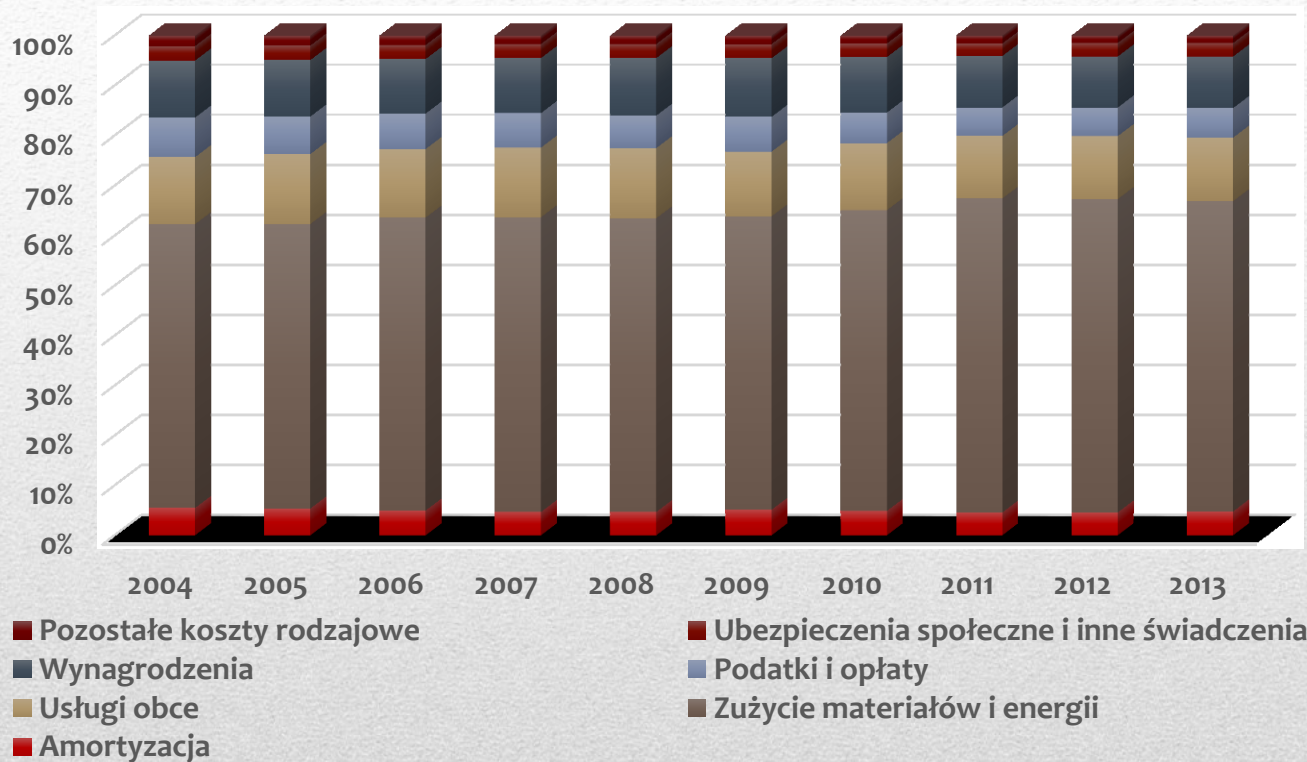
Poz.	Poz. Lista 500	Firma	Forma	PKD	Podatek dochodowy (w tys. zł)*
1	5	Grupa Kapitałowa PGE SA GK, Warszawa	140	3514	956 000
2	3	PGNiG SA GK, Warszawa	140	3523	804 000
3	6	KGHM Polska Miedź SA GK, Lubin	415	729	647 000
4	8	Tauron Polska Energia SA GK, Katowice	415	3514	312 655
5	19	Energa SA GK, Gdańsk	140	6420	238 612
6	22	Enea SA GK, Poznań	145	3014	233 980
7	23	Kompania Węglowa SA, Katowice	100	510	151 418
8	35	Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA, Konstancin-Jeziorna	100	3512	143 007
9	41	Asseco Poland SA GK, Rzeszów	400	6201	131 200
10	167	OGP Gaz-System SA, Warszawa	100	4950	99 463
11	62	Grupa Can-Pack SA, Kraków	500	2592	90 900
12	119	Mondi Świecie SA GK, Świecie	500	1712	89 671
13	54	Philips Lighting Poland SA, Piła	500	2740	83 284
14	80	Grupa Valeo w Polsce, Skawina	500	2932	80 195
15	259	MPWiK SA, Warszawa	300	3600	75 928
16	161	Lubelski Węgiel Bogdanka SA GK, Puchaczów	450	510	73 502
17	68	Synthos SA GK, Oświęcim	450	2416	69 561
18	141	Grupa Kapitałowa Remontowa Holding SA, Gdańsk	400	7010	61 668
19	464	Globe Trade Centre SA GK, Warszawa	540	6820	54 392
20	229	Orlen Południe SA GK, Trzebinia	420	1920	53 938
21	69	GlaxoSmithKline Pharmaceuticals SA, Poznań	500	2120	51 078
22	127	Grupa TZMO SA, Toruń	400	4649	50 579
23	412	PERN Przyjaźń SA, Płock	100	4950	49 364
24	61	Budimex SA GK, Warszawa	540	4120	48 681
25	88	Totalizator Sportowy sp. z o.o., Warszawa	100	9200	47 099
26	14	Orange Polska SA GK, Warszawa	540	6110	46 000
27	42	Samsung Electronics Polska sp. z o.o., Warszawa	500	4690	42 335
28	435	Echo Investment SA GK, Kielce	400	4110	42 311
29	484	Energa Wytworzenie SA, Gdańsk	400	3511	40 472
30	21	Grupa Azoty SA GK, Tarnów	415	2014	37 731

* podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat

Rzeczpospolita – w 2014 r. wprowadziła nagrodę „Filary Budżetu” dla firm płacących najwyższe podatki.

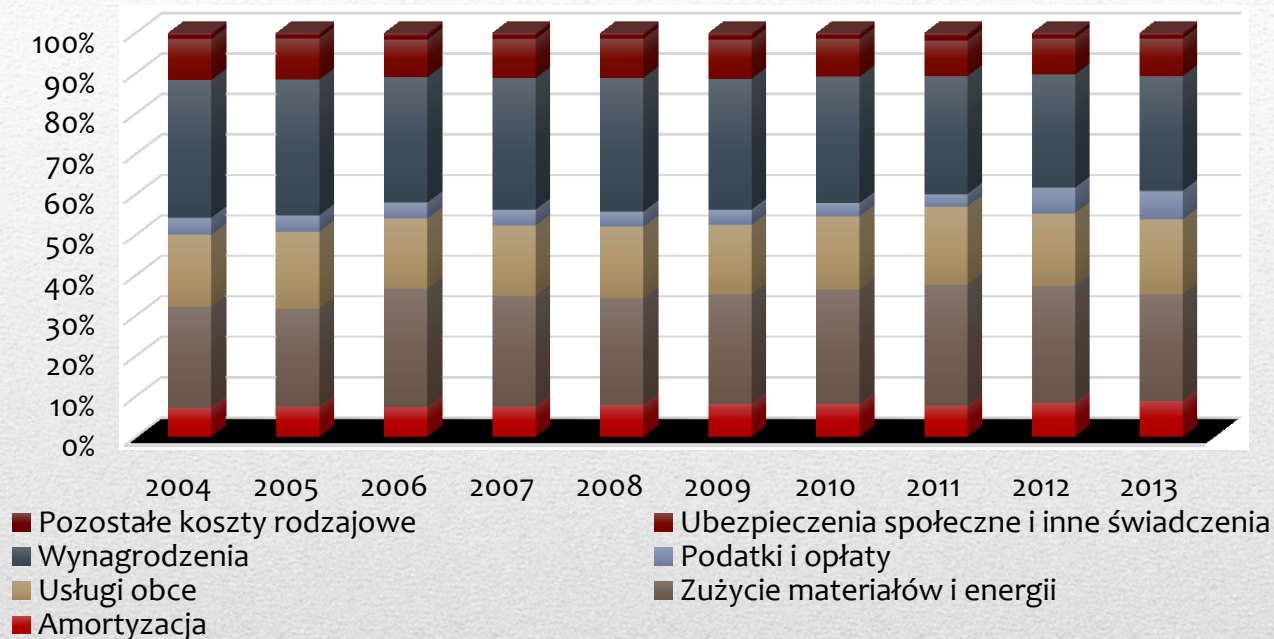
Państwo może skutecznie działać tylko dzięki takim rzetelnym firmom, zasilającym wspólną kasę

Struktura kosztów (%) w gospodarce w Polsce w latach 2004-2013

Średni udział podatków i opłat w gospodarce według GUS wynosi 5,9% (2013 r.), dla górnictwa 7%, a większości branż i sekcji oscyluje wokół 1%, działy o najwyższych opłatach to produkcja napojów (38,8%), wyrobów tytoniowych (65,5%) oraz produkcja koksu i rafinacja ropy (21,1%).

Struktura kosztów (%) w branży górnictwo i kopalnictwo w Polsce w latach 2004-2013

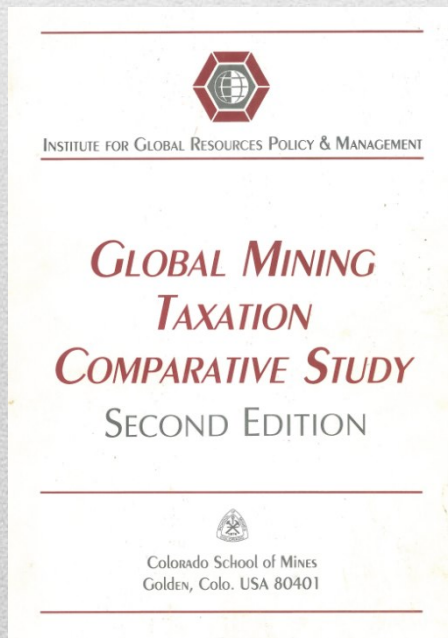

Specyfikę przemysłu wydobywczego obrazuje najlepiej struktura kosztów branży, w której dominującym składnikiem są koszty wynagrodzenia wynoszące 28,4% w 2013 r. (średnia w Polsce 10,3%) wraz z kosztami ubezpieczeń społecznych – 9,3% (średnia 2,7%) oraz koszty zużywanych materiałów i energii – 26,3% (średnia w Polsce 62,1%).

Oficjalne statystyki wskazują też na coraz wyższy udział w strukturze kosztów pozycji podatki i opłaty, które dla branży wydobywczej oscylowała wokół 4% w latach 2004-2011, a od 2012 r. wzrosły do 6,3% osiągając 7% w 2013 r.

Rodzaje podatków płacone przez firmy wydobywcze

- Porównanie rzeczywistego poziomu opodatkowania działalności górniczej w poszczególnych krajach powinno uwzględniać szereg elementów, takich jak: sposób naliczania podstawy podatku dochodowego, ulgi, upusty, wysokość opłat eksploatacyjnych, wysokość stawek i opłat celnych w imporcie i eksporcie, wysokość podatku VAT, podatek od nieruchomości, wysokość podatku od dywidend i innych przychodów, akcyza i podatki lokalne.
- Przykładowe modele opracowywane są przez specjalistów i firmy doradcze.

Specyficzne cechy górnictwa, które powinny być uwzględnione w systemie podatkowym – wg R. &R. Uberman

- Konieczność realizacji długiego i kosztownego programu poszukiwań i dokumentacji, obarczonego istotnym ryzykiem nie uzyskania zakładanych efektów, poprzedzającego okres uzyskiwania korzyści ekonomicznych.
- Stopień skomplikowania, długotrwałość i kapitałochłonność procesu inwestycyjnego budowy nowej kopalni.
- Konieczność prowadzenia sprzedaży na odległych rynkach w przypadku szczególnie wartościowych kopalni i/lub dużych projektów górniczych.
- Długie okresy zwrotu z inwestycji, obejmujących wiele cykli koniunkturalnych.
- Wyposażenie i infrastruktura kopalni są nieprzenaszalne – po zainwestowaniu mogą być de facto wykorzystane jedynie dla realizacji danego projektu górniczego.
- Wysoki stopień ryzyka politycznego, ekonomicznego i technicznego.

Unikanie podatków

Negatywny wpływ wydobycia bez koncesji według A. Kabizńskiego)

Skutki:

- wypieranie legalnie działających przedsiębiorców – brak dopływu kapitału do branży,
- uszczuplenie wpływów finansowych budżetów państwa i samorządów.

Kopaliny to:

- piaski i żwiry - w roku 2014 wydobycie bez koncesji (szacunek ostrożny) 10 mln ton piasków i żwirów;
- węgiel kamienny, kamień łamany i bloczny, wapień, piaskowce, surowce ilaste, torf, kreda;
- bursztyn;
- wody.

Uwaga:

Coraz powszechniejsze zjawisko wydobycia bez koncesji, w celu stworzenia miejsca na odpady doraźnych i długoterminowych.

Negatywny wpływ szarej strefy w obrocie ZSEE

- Szara strefa w gospodarce odpadami w tym ZSEE (50%) i wycofanych pojazdów z eksploatacji;
- W 2013 r. na terytorium Polski wprowadzono łącznie ponad 486 tys. ton sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Osiągając poziom zbierania ZSEE w wysokości 35,3%, w tym poziom zbierania sprzętu z gospodarstw domowych – 33,7%. W przeliczeniu na jednego mieszkańca zebrano 4,25 kg zużytego sprzętu (GIOŚ 2014), a w 219 r. ma być 11 kg/mieszkańca;
- Kolejne źródło – wycofane z eksploatacji pojazdy.

Apel o zwiększenie kontroli nad systemem gospodarowania elektrośmieciami (13.05.2015)

- Rzadko zdarza się, by przedsiębiorcy apelowali do ustawodawcy o wdrożenie takich przepisów, które zwiększają ingerencje państwa w ich poczynania. O to jednak zaapelowali przedsiębiorcy zrzeszeni w Konfederacji Lewiatan odnosząc się do planowanej, nowej ustawy o gospodarowaniu zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym (ZSEE).
- Swój postulat argumentowali tym, że tylko w ten sposób możliwe będzie zwalczenie patologii w branży gospodarowania elektrośmieciami i sprostanie stale rosnącym wymaganiom odnośnie zbiórki i przetwarzania ZSEE. Sprzeciwili się także rozwiązaniom, które powodowałyby kolejne obciążenia finansowe po stronie konsumentów - a takim rozwiązaniem miałyby być proponowana przez niektórych uczestników rynku, opłata depozytowa uiszczana przez konsumenta przy zakupie nowego urządzenia elektrycznego lub elektronicznego.
- W latach 2006-2013 organizacje odzysku wypłaciły w formie dywidend 70,3 mln PLN, z czego w latach 2009-2013 46,1 mln PLN. Dla porównania wartość rynku zagospodarowania ZSEE w 2013 roku wynosiła 66 mln PLN.

Źródło: http://konfederacjalewiatan.pl/aktualnosci/2015/1/apel_o_zwiekszenie_kontroli_nad_systemem_gospodarowania_elektrosmieciami

Recykling wg W. Konecki

"Dokąd zmierza system ZSEE"

Szara strefa – straty:

- **Materialne:**

- Budżet Państwa: kilkadziesiąt milionów zł rocznie strat w podatkach,
- Zbierający i przetwarzający – tracą dziesiątki milionów, które są wyprowadzane poza system,

- **Niematerialne:**

- Zniechęcenie przedsiębiorców,
- Zaniechanie inwestycji,
- Uboższe środowisko,
- Promieniowanie na inne branże,
- Negatywne odium społeczne.

*Recykling – mógłby być narodową specjalizacją i kopalnią surowców,
a jest synonimem przekrętów.*

CSR a informacja o opłatach i podatkach

Szczegółowe informacje dotyczące wysokości ponoszonych opłat i podatków przez poszczególne podmioty zaczynają być powszechnie dostępne, nie tylko w sprawozdaniach finansowych, ale i w raportach odpowiedzialności biznesu (CSR), gdzie dodatkowo są dane dotyczące działań ponoszonych na rzecz społeczności lokalnych (w tym daniny), ochrony środowiska, aspektem społecznym.

EC4 – znaczące wsparcie uzyskane od państwa;

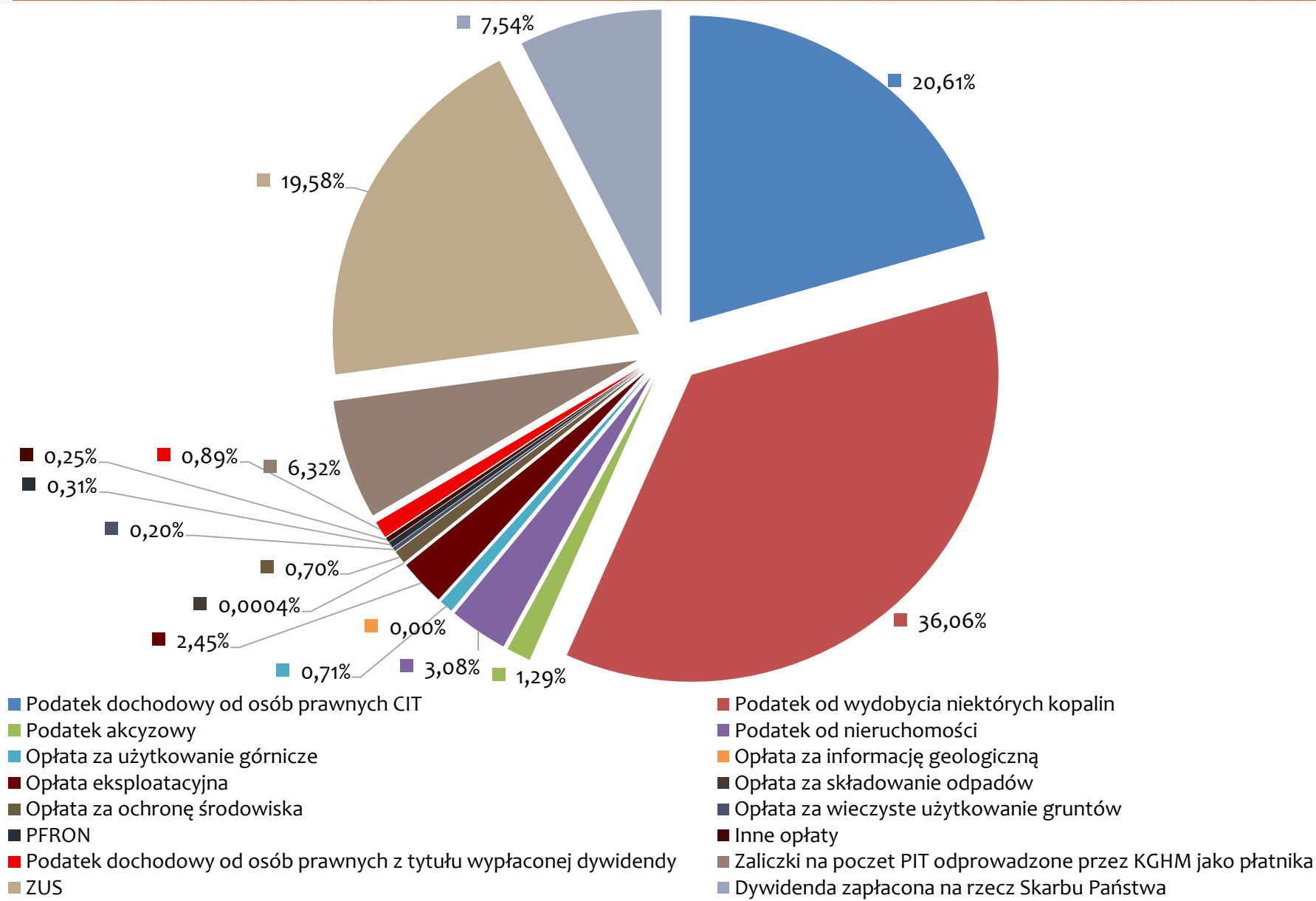
EC3 – pokrycia zobowiązań emerytalnych organizacji wynikających z programów o zdefiniowanych świadczeniach;

EC6 – polityka, praktyki oraz udział wydatków ponoszonych na lokalnych dostawców;

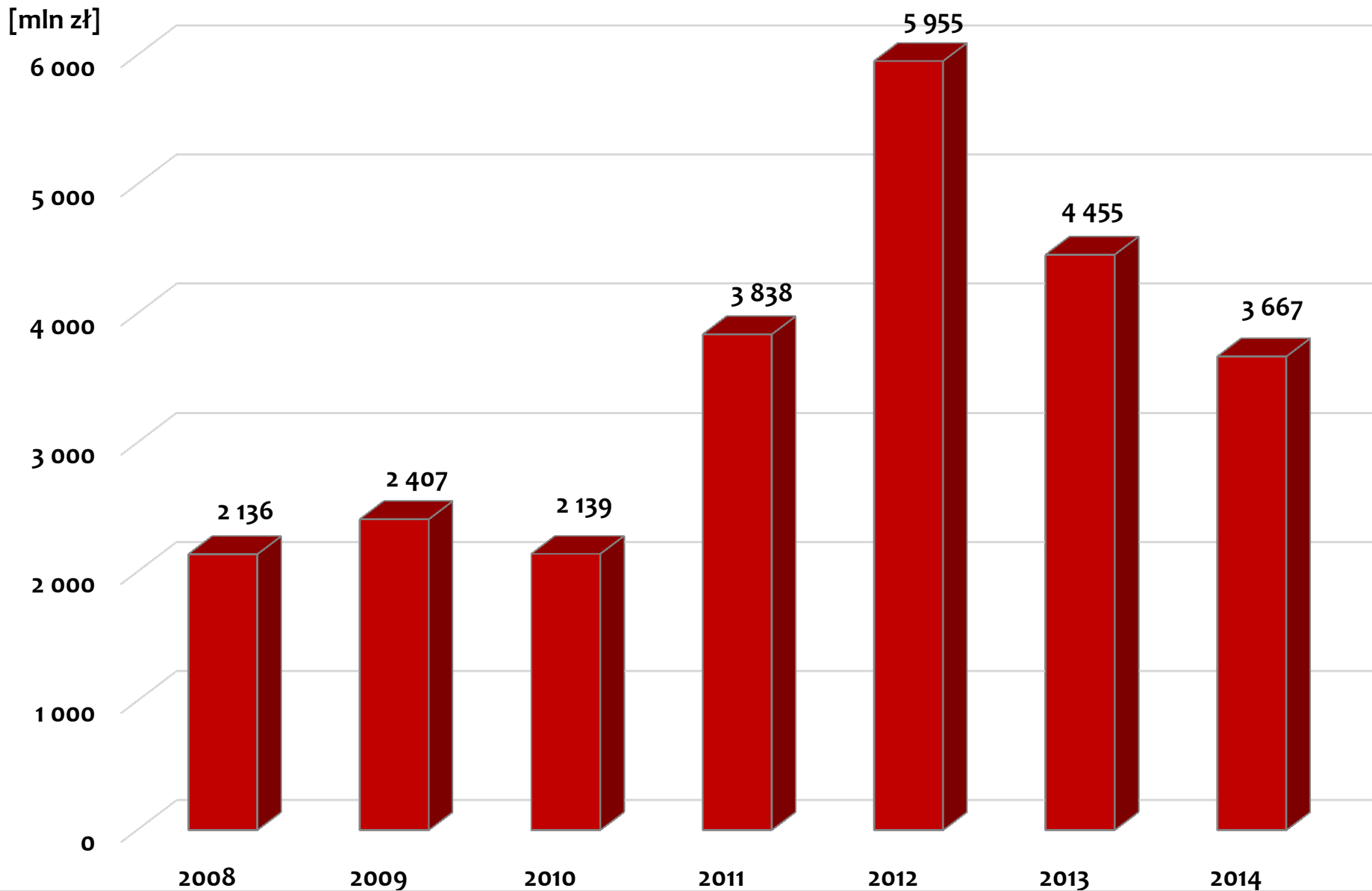
SO8 – wartość sankcji i kar pozafinansowych z tytuł niezgodności z prawem.

Struktura podatków w KGHM w 2014 r.

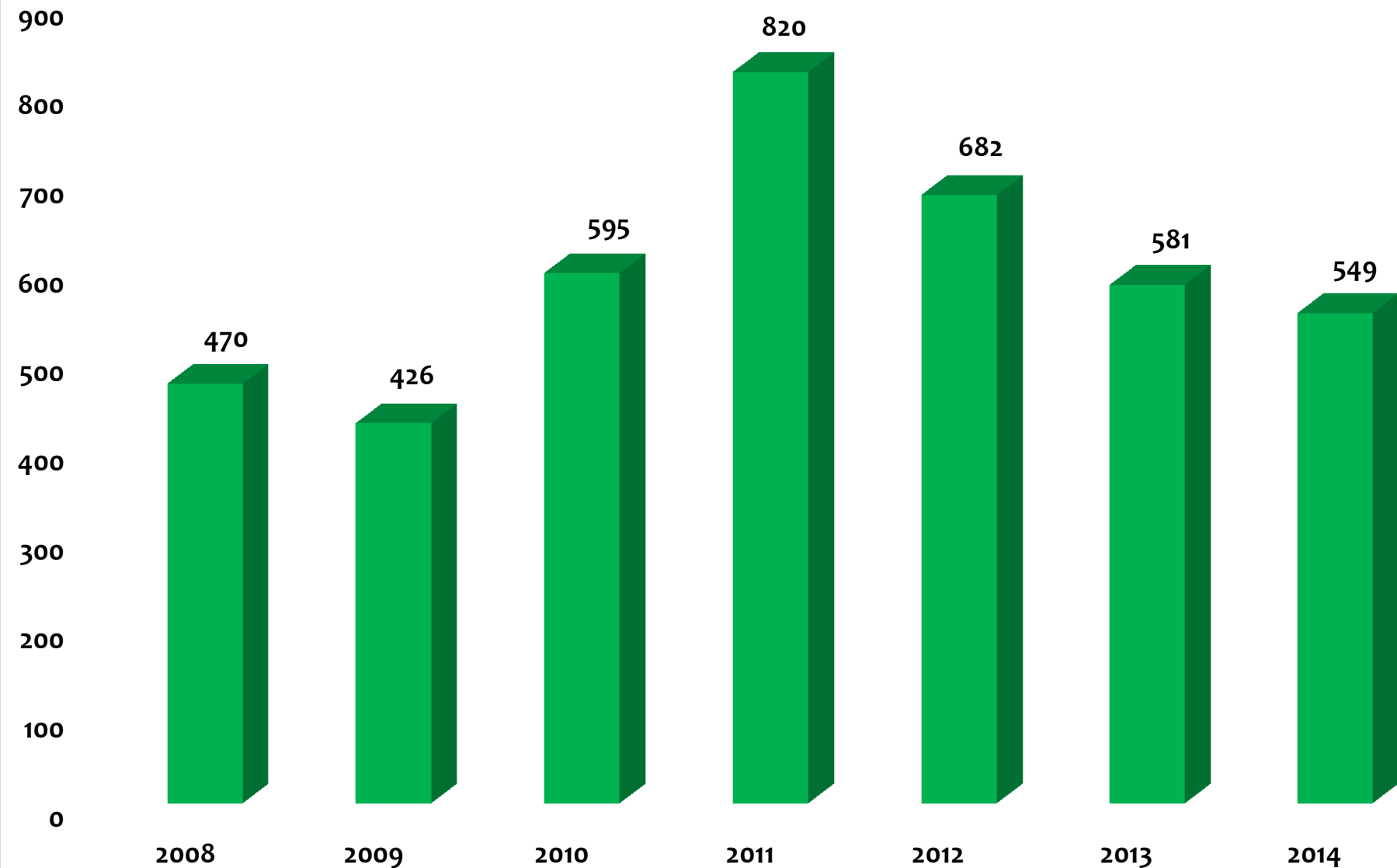

Środki przekazane przez KGHM do budżetu centralnego

Środki przekazane przez KGHM do samorządów

[mln zł]

Płatności publiczno-prawne uiszczone przez górnictwo węgla kamiennego

Rok	2000	2002	2004	2006	2008	2011	2013
Płatności [mln zł.]	3 622,6	4 665,7	7 188,7	6 256,9	7 073,8	9 079,8	7 421,6
Wydobycie [mln ton]	102,2	102,1	99,2	94,3	83,4	75,4	74,9
Wysokość opodatkowania 1 tony [zł/tona]	35,45	45,71	72,49	66,37	84,82	120,46	99,11

Źródło: Z. Kasztelewicz „Daniny i podatki płacone przez górnictwo w Polsce”

Wnioski

- W praktyce światowego górnictwa dąży się do ograniczenia liczby podatków i opłat i uproszczenia sposobu ich określania. Jeśli konieczne jest utrzymanie aż 6-ciu rodzajów podatków i opłat to niezbędne jest ich monitorowanie i reagowanie, bo nadmierne podatki mogą demotywować działalność wydobywczą oraz powodować iż trudnej dostępne zasoby nie będą wydobywane.
- Oczywiste jest, że najbardziej obciążone podatkami i opłatami są przedsiębiorstwa eksploatujące kopaliny objęte prawem własności górniczej, szczególnie kopalnictwo rud miedzi i srebra, a przede wszystkim kopalnictwo węglowodorów.
- Szara strefa i nielegalna eksploatacja kopalni powodują straty kilkadziesiąt milionów zł rocznie w podatkach i konkurują z firmami płacącymi podatki. Dlatego CSR i przejrzystość w publikowaniu danych przez poszczególne podmioty jest dobrą praktyką.
- Obciążenia podatkami i opłatami branży wydobywczej są coraz wyższe – co jest widoczne zarówno w strukturze kosztów jak i dynamice opłat (również w przeliczeniu na tonę wydobywanego surowca).